

XX. PREDIKATIE.

OVER JEZUS TWEEDE VEROORDEELING TER DOOD DOOR DEN JOOD-
SCHEN RAAD; ZIJNE OVERLEVERING AAN PILATUS, EN HET
RAMPZALIG BEROUW EN UITEINDE VAN DEN VERRADER
JUDAS.

MATTHEUS XXVII: 1—5.

Als het nu morgenstond geworden was hebben al de Overpriesters en de Ouderlingen des volks te samen raad genomen tegen JEZUS, dat zij Hem dooden zouden. En Hem gebonden hebbende, leidden zij Hem weg, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus den Stadhouders. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad; en heeft de dertig silveren penningen den Overpriesteren en den Ouderlingen wedergebracht, zeggende: ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. Maar zij zeiden: wat gaat ons dat aan? gij moogt toesien. En als hij de silveren penningen in den tempel geworpen had, vertrok hij, en henen gaande verworgde zich zelve.

Want honden hebben mij omsingeld; eene vergadering van boosdoeners heeft mij omgeven, is de merkwaardige klaagtaal die wij vinden Psalm XXII: 17. De persoon, die ons dus klagende voorkomt, is geen ander dan Gods Zoon, de Messias, die hier in dezen Psalm op het levendigste vertoond en afgemaald wordt, in het midden van Zijn zwaar en bloedig Borglijden, dat Hij te Zijner tijd, voor de zonden van Zijn uitverkoren volk, eens noodzakelijk volgens den eeuwigen vrede-raad moest ondergaan. Deze ontmoet ons hier nu, in eenen zeer angstigen en benaauwdten toestand, als zijnde van honden omsingelden

H h

van *eene vergadering van boosdoeners omgeven*. Het spreekt van zelve Geliefden! dat hier door deze benamingen van *honden* en van *eene vergadering van boosdoeners* eigenlijk worden verstaan de personen of werktuigen, die den Zone Gods het smartelijk Borglijden zouden aandoen; en die van tweederlei soort zouden zijn. Door *de vergadering der boosdoeners* worden bepaaldelijk de Joden en hunne goddelooze en heiligschendige Overheden bedoeld, die te zamen in hunnen Raad zouden bijeenkomen en vergaderen, om Gods onschuldigen Zoon ter dood te brengen, en zoo het Borglijden aan Hem te volvoeren. Doch dit zou nu van deze vergadering of Raad van boosdoeners alleen niet geschieden; neen! met en behalve hen zouden er nu ook nog *honden* komen, die den Heiland mede in dien tijd zouden omsingelen. Door deze *honden* worden hier geen anderen bedoeld dan de Heidenen, die in Gods Woord wegens hunne boosheid en verachtelijke onreinigheid meermalen met dezen smadelijken naam van *honden* geteekend worden en onder denzelven voorkomen. Deze Heidsche honden worden hier nu ingevoerd, als die nevens de vergadering der Joodsche boosdoeners mede werktuigen zijn, van des Messias bitter Borglijden; zoodat Hij hier dan te gelijk Joden en Heidenen tot Zijne tegenpartijen zou hebben, en van beide tot den dood toe zou vervolgd worden. En dat wil de Messias nu te kennen geven, met deze Zijne bittere klaagreden, *want honden* enz. Het is bij deze profetische klagt alleen niet gebleven Geliefden! neen, de uitkomst der zaken heeft die op hunnen regten tijd naar den letter vervuld en bewaarheid, in den Heere JESUS CHRISTUS van Nazareth, in Zijn bloedig lijden en sterfen. Het was de vergadering der Joodsche Overheden alleen niet, die Hem vervolgde en het lijden aandeed; neen! door hun toedoen wierden ook de Heidenen tegen den Heere JESUS verwekt, aan welken Hij wierd overgeleverd, zoodra Hij van de Joodsche Raadsvergadering ter dood veroordeeld was, en die Hem toen ook, even als honden omsingelden. Leest maar onze tekstwoorden, en daar zult

gij deze zaken zoo bevinden; daar doet ons de Evangelist Mattheus onder anderen het verhaal, hoe de Heere JESUS in den Joodschen Raad ter dood veroordeeld zijnde, aanstonds van hen wierd overgeleverd aan den Heideuschen Stadhouder der Romeinen, Pilatus; ten einde die het gevelde vonnis nu verder geregteijk zou ten uitvoer brengen, latende daar dan aanstonds op volgen een omstandig verhaal van het berouw en rampzalig uiteinde van den snooden verrader Judas.

Het is wederom de tijd geworden Geliefden! dat wij volgens het gebruik en de gewoonte onzer Nederlandsche kerken, uwen aandacht moeten prediken en verkondigen de geschiedenis van het gezegend lijden en sterven van den grooten Zaligmaker der geloovigen, den Heere JESUS, zoo als Hij dat hier op de wereld heeft geleden en ondergaan. Eene stoffe, die voor Gods kinderen waarlijk ten hoogsten dierbaar en aangenaam moet zijn, en daar zij eene zeer groote vertroosting en verkwikking voor hunne zielen in moeten vinden, omdat immers dit lijden van den Zaligmaker niet alleen eenig en geheel de grond is van hun eeuwig heil en geluk, maar omdat de Heere JESUS zelve hun ten uitersten dierbaar en beminnelijk is, en het dienvolgens voor eenen waren geloovige ook niet anders dan ten hoogsten dierbaar zijn kan, te hooren verkondigen alles, wat die Heere JESUS om zijnent wille uitgestaan en geleden heeft. Wel, God geve dan, dat Zijne kinderen in waarheid het lijden huns Heeren en Zaligmakers zoo dierbaar mogen achten; en dat zij van deszelfs verhandeling, die nu eenige weken achtereen duren zal, allen zegen en vrucht voor hunne eeuwige zielen mogen trekken! Ja, diezelfde God geve, dat ook vele onbekeerde menschen, door de verkondiging van het lijden en sterven van den Heere CHRISTUS, uit de magt van den dood en de zonden mogen getrokken en gelukkig in de zalige gemeenschap van dien CHRISTUS mogen worden overgebracht, om zoo langs dien weg eens eene eeuwige zaligheid te beërven! Verleen ons

H h 2

daartoe, o groote God ! Uw heil en algenoegzame genade !
Amen.

Wij vangen de geschiedenis van 's Heilands lijden hier nu wederom aan, daar wij die in het voorleden jaar afbraken en lieten. Toen hebben wij uwen aandacht opengelegd en verklaard de gansche teregtstelling van den Zaligmaker voor den Hoogepriester Cajaphas en den Joodschen Raad, in het Hoogepriesterlijk paleis, die daartoe in den nacht vergaderd was, te gelijk met alles, wat er in die teregtstelling gebeurde; bijzonderlijk de droevige ontmoeting van den Apostel Petrus, die de Heiland, tot in des Hoogepriesters paleis gevolgd was. Dat alles zeg ik, hebben wij u toenmaals tot hiertoe verhandeld. Daarop volgt nu de verdere handeling, die aan den Heere Jezus geschied is en de verdere geregtsoefening, die over Hem en Zijne zaak gehouden wierd, alvorens Hij nog wierd ter dood gebragt. En dit is het, dat de Evangelist Mattheus ons nu verder aanvangt te verhalen en met alle naauwkeurigheid te beschrijven, in dit zijn XXVII^{ste} Kapittel, daar hij zijn verhaal aldus begint: *als het nu morgenstond geworden was* enz.

Onze tekst behelst dan nu drie onderscheiden hoofdzaken. (1) Wordt ons daar vertoond de nadere geregtsoefening, die bij den Hoogepriester en den Joodschen Raad over den Zaligmaker gehouden wierd, in den vroegen morgenstond, vers 1. (2) Hunne overlevering van Hem, na dat zij Hem nu geregtelijk ter dood veroordeeld hadden, aan den Romeinschen Stadhouders Pontius Pilatus, vers 2. (3) Het rampzalig berouw en droevig uiteinde van den snooden verrader Judas, vers 3, 4, 5. Alvorens tot de verhandeling der zaken zelven te komen, moeten wij ons met weinigen den loop der geschiedenis, van 's Heilands lijden tot hiertoe, wederom herinneren. De Heere Jezus Zijn Pascha en laatste Avondmaal, met Zijne Apostelen gegeten hebbende binnen Jeruzalem, was in den laatsten nacht Zijns levens, te zamen met hen de stad

uitgegaan naar den Olijfberg, in den hof Gethsemane; daar geraakte Hij terstond in een zeer naar en angstig zielslijden en allerbenauwdsten strijd; dewelke niet zoodra geeindigd was, of de verrader Judas verscheen, met eenen grooten troep of bende, van gewapend volk, gezonden van den Joodschen Raad, vooraan in den Hof, alwaar zij den Heiland grepen en gevangen terug voerden naar Jeruzalem, wordende Hij toen van al zijne Apostelen verlaten, die gezamentlijk uit bevreesdheid op de vlugt gingen. Judas met de gewapende bende bragt den Heiland des nachts gebonden te Jeruzalem, alwaar Hij eerst van hen geleid wierd naar des Hoogepriesters schoon-vader, den grijzen Annas; en van daar vervolgens aanstonds, naar het huis van Cajaphas den Hoogepriester zelve, daar aanstonds in den nacht den Joodschen Raad van Overpriesteren en Onderlingen vergaderd zijnde, wierd de Heiland daar voor hen te regt gesteld; en na eenige geregtelijke handelingen van ondervragingen, beschuldigingen, innemen van getuigenissen, aanhooren van verantwoording enz, eindelijk, door een algemeen geroep van den ganschen Raad ter dood veroordeeld. Daarop wierd Hij op de snoodste wijze van de geregtsdienaren mishandeld, en toen van hen uit de Raadkamer gevoerd in de voorzaal van het paleis, daar al de geregtsdienaren en huishbedienden van den Hoogepriester, met nog ander gemeen volk, bij malkanderen waren, en wegens de koude een vuur stookten, om zich te verwarmen; en daar viel toen het droevig ongeluk van den Apostel Petrus voor, die zijnen Heer, den Zaligmaker, tot drie reizen toe, op de verschrikkelijkste wijze verloochende. Dat geschied zijnde, bleef de veroordeelde Heiland hier het overige van den nacht, nu in deze zaal, in het midden van al het volk, van welke Hij zekerlijk, gedurende al dien tijd, niet dan de bitterste smaadheden, mishandelingen en bespottingen ontving, tot dat de nacht voorbij gegaan en de morgenstond aangekomen zijnde, Hij op nieuw wederom ter zelfder plaatse voor den Joodschen Raad wierd teregt gesteld, ten einde het dood-

vonnis, dat in den nacht slechts door een bloot geroep van den ganschen Raad over Hem was uitgesproken, nu op eene geregtelijke wijze te ontvangen; en dat is het nu, dat Mattheus ons hier verhaalt, schrijvende, *als het numorgenstond geworden was hebben al de Overpriesters en de Ouderlingen des volks te samen raad genomen* enz. Van de Overpriesters en Ouderlingen des Joodschen volks is te voren meermalen gesproken, en aan uwen aandacht een genoegzaam berigt gegeven; en daarom zullen wij er nu tegenwoordig anders niet van zeggen, dan dat zij te samen met de *Schriftgeleerden*, die hier van Markus Kap. XV: 1, ook uit drukkelyk genoemd worden, met den Koning en den Hoogepriester uitmaakten het ligchaam van de Joodsche overheid, gesteld, om thans ter tijd onder de oppermagt der Romeinen, den Joodschen Staat te regeren. Deze Overpriesters, Ouderlingen en Schriftgeleerden worden hier nu gezegd, in den morgenstond, over de zaak van JESUS, wederom bijeengekomen en vergaderd te zijn; buiten twijfel terzelver plaatse, daar zij maar weinige uren te voren, in den middernacht, waren vergaderd geweest, namelijk, in het hof of paleis van Cajaphas, den Hoogepriester; want ofschoon er zijn die meenen, dat deze tweede bijeenkomst van den Raad in den tempel is gehouden geworden, in de kamer der geplaveide steenen, daar de Joodsche Raad gewoonlijk pleeg te vergaderen; zoo gelooven wij zulks toch niet Aandachtigen! omdat de Evangelist Johannes duidelyk schryft Kap. XVIII: 28, dat de Heere JESUS, *van Cajaphas geleid wierd in het regthuis*, namelijk van Pilatus; zoo dat gevolgelyk, de Raad dan noodzakelyk, hier wederom in het hof, van Cajaphas den Hoogepriester, moet zijn vergaderd geweest. Daar nu kwam dezelve, volgens Mattheus te samen, *als het nu morgenstond geworden was*; dat is, zoo dra als de morgenstond was aangekomen; zeer vroeg in het aanlichten van den dag; want het blykt uit Lukas, Kap. XXII: 66, daar hij schryft, dat deze bijeenkomst van den Raad geschiedde, *als het dag geworden was*, of volgens den Griekschen tekst, die hier bepaalde-

lijk heeft, niet *als het dag geworden was*; maar *als het dag wierd*; zoo dat het dan nog niet eens dag was; maar het wierd eerst dag, toen de Joodsche Raad, hier in Cajaphas huis bijeen vergaderde; en het moet ook noodzakelijk nog zeer vroeg en met het aankomen van den dag geweest zijn, om dat uit het verhaal van Johannes Kap. XVIII: 28, duidelijk blijkt, dat JESUS al *zeer vroeg des morgens* bij Pilatus in het regthuis is gebracht geweest. Dus dan, de Overpriesters, de Ouderlingen en de Schriftgeleerden kwamen hier dan al zeer vroeg, in het kriecken van den dag, bij Cajaphas den Hoogepriester, nu wederom te zamen, om te zitten over des Heilands zaak. En met regt wierd dit van hen zoo gedaan; want hun voornemen was om JESUS nog dezen zelfden dag van kant te helpen, en daar waren nog al verscheiden solemniteiten van regtspleging toe noodig; en daarom wilden zij dit geheele werk op dezen zelfden dag volvoeren; het was dus noodzakelijk, dat zij er dan al vroegtijdig bij waren, en al aanstonds met het kriecken van den dag het werk begonnen. Het is wel waar, dat de Joodsche Raad, volgens een vasten regel, gemeenlijk gewoon was, niet eerder te vergaderen dan na het morgen-offer, dat eerst na onze rekening ten 9 ure des morgens geofferd wierd; maar wij moeten weten, dat de Joodsche Raad, de zaak van den Heiland als eene buitengewoone zaak behandeld heeft, en zich in dezelve dienvolgens, aan hare oude vastgestelde wetten, regels en gewoonten, zoo verre die met haar voornemen strijdig waren, niet heeft gebonden; want als zij die naauwkeurig hadden willen volgen, dan zouden zij vooral, niet onderstaan hebben over des Heilands zaak, gelijk zij nogtans hadden gedaan in den middernacht te vergaderen; want dat was wel uitdrukkelijk in den Talmud door de inzettingen der ouden verboden, dat men des nachts over halszaken vergaderde; maar integendeel dat men regtszaken des doods bij dag moest behandelen, en bij dag ook afdoen. Doch hier in blijkt, hoe grootelijks de Joodsche Raad naar des Heilands bloed dorstte; en hoe zeer zij zoekt

Hem van kant te helpen; dewijl zij hier van de gewoone regels en inzettingen der ouden, daar zij anders zoo veel werk van maakte, nu in de zaak van Jezus, niet weinig afging en die overtrad. De Raad vergaderde hier dan tegen gewoonte in den vroegen morgenstond, met het aanbreken van den dag. Er zijn uitleggers die beweren, dat de Joodsche Raad hier dus vroeg in den morgenstond niet weder op nieuw is te zamen gekomen; maar dat zij daar, in des Hoogepriesters huis, van des nachts af, met malkanderen zijn vergaderd gebleven; doch dat zij nu, in den vroegen morgenstond, den Heere Jezus op nieuw lieten voor zich komen, om het vonnis des doods geregteijk over Hem uit te spreken; en dat dit eigenlijk is, hetgene Mattheus en de andere Evangelisten hier bedoelen. Maar ons aanbelangende, het schijnt ons toe, dat het beter en eenvoudiger overeenkomt, met het verhaal der Evangelisten, als wij stellen, dat de Joodsche Raad hier nu, in den vroegen morgenstond, wederom op nieuw en voor de tweede reize, in des Hoogepriesters hof, over des Heilands zaak, te zamen kwam en vergaderde; en dan begrijpen wij het aldus dat de Joodsche Raad, in den nacht vergaderd zijnde geweest en eenparig besloten hebbende den Heiland ter dood te veroordeelen, daarop toen, voor eenige korte uren gescheiden is, met een besluit om niet alleen aanstonds met het aanbreken van den dag, wederom terzelve plaats bijeen te komen; maar om dan ook de andere Raadsheeren, die in de vergadering des nachts afwezig waren geweest, in dien tusschentijd te laten ontbieden, en den Raad des morgens vroeg te doen aanleggen, ten einde zij er zich als dan, mede zouden laten vinden, om den Raad voltallig te maken; en dat zij dan op die wijze, na verloop van eenige uren, dus wederom in den vroegen morgenstond, gezamenlijk zijn te zamen gekomen. Te meer zouden wij dit gelooven, omdat het bij de Joden, eene vaste wet en gebruik was, eene halszaak, als die tot veroordeeling strekte in eene en dezelfde raadsvergadering af te doen; maar die altijd tot den volgenden

dag uit te stellen ; welk vast gebruik om verscheiden redenen in de zaak van JEZUS noodig was, onderhouden en gevolgd te worden , overmits Zijne regtspleging anders hare noodige vereischten niet zou gehad hebben ; maar bij den Stadhouder en het volk aan opspraak zou zijn onderhevig geweest ; en daarom was er den Raad aan gelegen in hare regtspleging omtrent den Zaligmaker zoo veel doenlijk , was en met haar voornemen eenigzins bestaan kon , de gewoonten en gebruiken van regten onder hen te volgen ; en uit dat inzicht, houden zij hier nu , vroeg in den morgenstond , over des Heilands zaak eene tweede vergadering , waarin , volgens de nadrukkelijke aantekening van Mattheus *al* de Overpriesters, en Ouderlingen tegenwoordig waren , om zoo eenparig , en met algemeene stemmen van den ganschen Raad den Zaligmaker te veroordeelen ; welke eenparigheid dan noodzakelijk zeer goed voor hunne zaak zijn moest , volgens het gemeene zeggen : *eendragt maakt magt*. Zij kwamen dan dus te zamen en namen , volgens Mattheus gezamenlijk *raad tegen JEZUS , dat zij Hem dooden zouden*. Dit was het voorname oogmerk van deze tweede bijeenkomst des Raads , om in denzelven geregteijk het doodvonnis over den Heere JEZUS uit te spreken , en Hem dan daarop , aan den Stadhouder Pilatus over te leveren , op dat die dat vonnis zou bekrachtigen en doen uitvoeren. Te voren was de Zaligmaker wel , door een eenparig geroep des Raads , ter dood veroordeeld geworden ; maar dat geroep kon voor geene geregtelijke sententie dienen ; daar moest een wetig vonnis des doods over Hem worden uitgesproken , waarin alle formaliteiten van regtspleging behoorlijk waren in acht genomen , ten einde de gansche zaak dus aan den Stadhouder , in eene goede gedaante van regt kon gebragt worden ; en zoo was deze vergadering dan nu alleen belegd , om aan de regtspleging , rakende den Heiland , het volkomen beslag te geven , en voor de wereld een fraaije schijn te maken , als of daarin niets anders , dan naar stijl van regten , en met alle vereischte voorzigtigheid en regtmatigheid gehandeld wierd.

Wat gebeurt er nu Geliefden? De Raad hier nu voor de tweedemaal, genoegzaam voltallig vergaderd zijnde, laat nu den Zaligmaker, die dus lang in de voorzaal, van de geregtsdienaars was bewaard geworden, wederom voor zich komen; en zoo wierd dan de Heere Jezus, hier nu aanstonds wederom voor den Raad geleid, daar toen de zaken gebeurden, die Lukas verhaalt kap. XXII: 66 enz. Uit dit verhaal van Lukas blijkt, dat hier voor den Raad, nu wederom dezelfde zaken dienden en verhandeld wierden, als in de eerste vergadering des nachts. De Heiland wierd voor dezen Raad wederom op nieuw, volgens den stijl van regtspleging, ondervraagd, ten einde aldus de zaken allezins, uiterlijk voor de wereld, eene goede gedaante en schijn van regt te geven. De Raad vroeg Hem: *zijt Gij de CHRISTUS? zeg het ons!* Dit was het stuk, dat men hier nogmaals uit des Heilands mond 'zelve hooren wilde, om daaruit dan eene beschuldiging van godslastering tegen Hem op te maken, en op die beschuldiging dan, het doodvonnis te gronden. Doch de Heiland dit kwade oogmerk van den Raad wetende, antwoordde daarom, op de voorgestelde vraag, dus omzigtig, *indien Ik het u zeg gij zult het niet gelooven* enz. Dat is, of ik u al op uwe vraag antwoord en naar waarheid betuigde dat ik de Christus was; zoo ben ik toch van te voren wel verzekerd, dat ik hier bij niemand onder ul. geloof zal vinden: want dat was in de vorige vergadering des nachts gebleken; toen was die belijdenis van den Heiland, dat Hij de Christus was, niet alleen niet geloofd; maar zelfs, voor eene vervloekte godslastering opgenomen, daar men Hem des doods waardig om geoordeeld had; en daarom, met regt antwoordt de Heiland hier, als Hem dit stuk nu wederom werd voorgehouden, *indien* enz. En Hij voegt er verder bij: *en indien Ik ook vrage gij zult mij niet antwoorden of loslaten.* De Heiland had regt gehad, om zelfs van Zijnen kant, ook eenige vragen aan den Joodschen Raad te doen, waardoor Hij hunnen onregtvaardigen handel, omtrent Hem, klaarlijk had kunnen vertoonen,

en hen overtuigen, dat Hij waarachtig de christus was; maar ofschoon Hij dit al deed, Hij wist zekerlijk, dat de Raad Hem op de vertooning van Zijne onschuld, niet alleen niet zou loslaten, maar Hem zelfs niet eens, op Zijne voorgestelde vragen zoude antwoorden; eensdeels, om dat zij het niet zouden kunnen doen, gelijk te voren meer gebeurd was, dat zij verstomd op Zijne vragen gestaan hadden; anderdeels, dat zij het niet zouden willen doen, onder voorwendsel, dat het Hem, als een beschuldigde misdadiger niet toekwam, hier voor de vierschaar, Zijne regters te ondervragen; en daarom wil de Heere JESUS nu, tot den Raad zeggen: het is niet noodig, dat ik u meer antwoorden of zelfs ook eenige vragen doe; want uw voornemen is toch mij, schuldig of onschuldig van kant te helpen; en niet door regt en reden, maar door uw gezag en boosheid mij te overwinnen; en daarom onttrek ik mij in het geheel, aan uwen gerigtshandel, omtrent mij. Nogtans evenwel om te toonen, dat Hij dus niet te werk ging uit bevreemdheid, en om het oordeel des doods te ontgaan, bevestigt Hij Zijne te voren gedane belijdenis nogmaals, zeggende: *van nu aan zal de Zone des menschen gezeten zijn aan de regterhand der kracht Gods.* Als wilde Hij tot den Raad zeggen, gij behoeft mij niet verder te ondervragen, of ik de christus ben, dat zal eerlang blijken, als ik van u gedood zijde, zal gaan zitten aan de regterhand der kracht Gods; dan zal ik aan u, en aan de geheele wereld, met de klaarste en verbazendste teekenen betoonen dat ik de christus ben; maar dat nu hier, voor uwe vierschaar te bevestigen, oordeel ik onnoodig, om dat gijlieden het toch niet gelooven zoudt, maar evenwel met uwe zaken tegen mij zoudt voortgaan. Hierop nu stilzwijgende, komt aanstonds de gansche raad en gelijkelijk roepende, vragen zij Hem nogmaals af: *Zijt Gij dan de Zone Gods?* Als wilden zij zeggen: Gij belijdt daar van u zelven, dat Gij van nu aan, aan de regterhand van de kracht Gods zult gaan zitten; zoo dat waar is, dan moet gij noodzakelijk Gods Zoon zijn; want dien alleen

komt die heerlijkheid toe van aan des Vaders regterhand te zitten; zegt ons dan nu, zijt Gij Gods Zoon? Geeft Gij u zelven daarvoor bij de wereld uit, dat Gij Gods Zoon zijt? Op deze voorgestelde vraag des Raads, antwoordde de Zaligmaker nu anders niet dan *gijlieden zegt, dat ik het ben*; welker woordeninhoud en zin, niet anders is, dan eene bevestigende toestemming, van eenige zaak, waardoor men die als eene waarheid bevestigt; en dus is het dan, als of de Heiland zeide: het is gelijk gij zegt; ik ben Gods Zoon, daar geef ik mij voor uit; gij zegt de waarheid, dat ik het ben. Hier mede toonde de Heiland dan dat, ofschoon het onnoodig was op de Hem voorgelegde vragen te antwoorden; Hij zulks hierin evenwel wilde doen, opdat Hij niet zou schijnen uit bevreesdheid, zich en de ware geschapenheid van zijn persoon te willen verbergen; neen, Hij durfde er opentlijk onbeschroomd voor uitkomen, dat Hij Gods Zoon was, ofschoon Hij er voor zich, den dood in te gemoet zag. Ondertusschen had Hij dit vraagstuk van den Raad, nu niet zoo dra toegestemd, en zich opentlijk beleden Gods Zoon te zijn, of de Joodse Regters velden er dit oordeel over: *Wat hebben wij nu nog getuigenis van nooden* enz. Ziet! daar is het regts-geding nu voldongen! De Raad oordeelt de stukken van beschuldiging, nu genoegzaam blank te leggen; hier was de belijdenis uit den mond des aangeklaagden nu zelve; en dienvolgens had men nu geen getuigenissen van anderen meer noodig; hier beleed de beschuldigde Jezus nu opentlijk, voor den ganschen Raad dat Hij Gods Zoon was; en dat wierd nu opgenomen en gehouden voor eene openbare en verfoeijelijke godslastering, die noodzakelijk, volgens de Goddelijke en menschelijke wetten, met den dood gestraft moest worden; daarop wordt het doodvonnis, dan nu ook aanstonds, over den Heiland geveld, en geregtelijk tegen Hem uitgesproken. Hij wordt van den ganschen Raad eenparig veroordeeld, en als een snoode godslasteraar, die zich zelven voor den Zoon van den levenden God had uitgegeven, ter dood veroordeeld. En zoo is

hiermede dan Jezus zaak voor de vierschaar van den Joodschen Raad afgedaan, en daar viel nu verder niets anders te verrigten, dan Hem na deze veroordeeling, naar het tegenwoordige regtsgebruik, aanstonds ter dood over te leveren, aan den Romeinschen Stadhouder of Landvoogd, opdat die het vonnis des Raads bekrachtige en uitvoere, hetgene dan ook terstond geschied is.

Zoodra hebben de Evangelisten ons den gerechtshandel, die voor de vierschaar van den Joodschen Raad tegen den Zaligmaker gehouden wierd, niet verhaald, of aanstonds gaan zij tot deszelfs gevolg over. Mattheus beschrijft het aldus: *en Hem gebonden hebbende leidden zij Hem weg en gaven Hem over aan Pontius Pilatus den Stadhouder.* Lukas verhaalt er nog eene andere omstandigheid bij, Kap. XXIII: 1 schrijvende, dat Jezus zaak afgehandeld zijnde, *de geheele menigte met hen*, namelijk den Raad, *opstond en leidde Hem tot Pilatus.* De Raad was, zoo lang de vergadering geduurd had naar gewoonte nedergezeten geweest; maar nu de gerechtshandeling geëindigd was en het vonnis des doods over den Zaligmaker uitgesproken zijnde, scheidde de vergadering, en al de Raadsheeren stonden gelijkelijk van hunne plaatsen op; en uitgegaan zijnde uit het Hoogepriesterlijk paleis, leidden zij den Heere Jezus, als eenen veroordeelden misdadiger, *gebonden tot Pilatus.* Het is waarschijnlijk dat de Zaligmaker, zoo lang Hij voor den Raad stond en Zijne zaak daar verhandeld wierd, ongebonden zal geweest zijn volgens de gewoonte van de regtbank, daar men de misdadigers zonder banden laat verschijnen, opdat zij hunne misdaad vrij en liber, of buiten pijn en banden zoo als men zegt zouden bekennen; doch wederom weggebragt wordende, worden zij ook wederom gebonden. Zoo handelde men hier nu met den Heiland ook; zoo gaauw Zijne zaak voor de regtbank afgedaan was, wierd Hij aanstonds wederom aan handen en armen met touwen vastgebonden, gelijk men bij de Joden gewoon was de ter dood veroordeelde misdadigers te doen, die altijd gebonden aan den regter, die

het vonnis uitvoeren zou , wierden overgeleverd ; en zoo gebonden wierd de Heiland hier nu , als een ter dood veroordeelde misdadiger weggeleid en *overgegeven aan Pontius Pilatus den Stadhouder*. Van *Pontius Pilatus* was veel te zeggen Geliefden ! maar om den korten tijd , die er nog overig is , zullen wij u nu ook maar eene korte beschrijving van zijn persoon doen. Hij was een Romeinsch heer , die ons in zijne personele hoedanigheden wel niet in de Heilige Schrift opzettelijk beschreven wordt , maar die ons van de oude geschiedschrijvers wordt afge- maald , als zijnde van aard en inborst geweest een zeer gestreng man , wreed en bloeddorstig. Philo de Jood getuigt van hem , dat hij van eenen stijven , wreed en onverzettelijken aard was , zeer laatsdunkende en trotsch , die zich en zijn bewind met vele verongelijkingen , rooverijen , verdrukkingen en menigvuldige doodslagen en wreedheden besmet heeft. Deze Pontius Pilatus wordt ons hier nu beschreven , van wege zijn ambt en bediening , als zijnde der Joden *Stadhouder*. Een woord dat in het Latijn wordt uitgedrukt door *Procurator* , zooveel beteekenende als een *Bezorger* of *Bestuurder*. Om dit nu wel te verstaan , moet gij weten Geliefden ! dat de Romeinsche Keizers , die ter dezer tijd Heeren en Meesters waren overeen zeer groot gedeelte van de wereld , die zij door hunne zegerijke wapenen hadden te onder gebracht , gewoon waren in de overwonnen Landen of Provinciën te zenden hunne Gouverneurs en Procurators of Bezorgers , van welke Procurators tweederlei soort was : zulken , die maar alleen gesteld waren over des Keizers inkomsten en finantiën , om die in te vorderen en te bezorgen ; en anderen die daarenboven ook de Landbesturing in handen hadden en magt hadden over alle regtszaken , inzonderheid criminele of halazaken ; en deze laatsten bedienden dan ook te gelijk het ambt van Gouverneur in zulke overwonnen Landschappen , die geen en afzonderlijken Gouverneur hadden , hoedanigen door- gaans de kleinste landschappen waren , die de Romeinen maar door eenen eenigen Procurator of Bezorger lieten re-

geren; en zoo was nu onze Pontius Pilatus; behalve hem was er geen anderen Romeinschen Gouverneur over het Joodsche Land; maar hij was de eenige Procurator of Bezorger, die van den Romeinschen Keizer Tiberius over Judea gesteld was, om dat Land in des Keizers naam te regeren; want, dat het Joodsche Land ten tijde van den Zaligmaker onder de Opper-mogendheid der Romeinen stond is genoeg bekend; en dit is het nu, dat er wordt tekenen gegeven als Pilatus hier met den naam van *Stadhouder* genaamd wordt. Tot dezen nu was het, dat de Joodsche Raad den Heiland, die van hen nu ter dood veroordeeld was, gebonden henen leidde. Om wat redenen dit van hen geschied is wordt verscheidenlijk van de uitleggers verklaard. In het gemeen wordt er deze reden van gegeven, dat de Joden in dezen tijd, wanneer zij onder de heerschappij der Romeinen waren, niet vermogten halsstraffen te oefenen. Doch dit is eenigzins waarachtig en eenigzins niet; want de Joden mogten nog wel halsstraffen buiten de Romeinen oefenen, te weten, in zoodanige misdaden die hunne Godsdienst raakten; maar niet in burgerlijke misdaden, die tegen de burgerlijke wetten bedreven wierden. Nu hadden de Joden des Heilands zaak gemakkelijk buiten den Romeinschen Stadhouder kunnen behandelen, als zijnde eene zaak betrekkelijk tot hunne Godsdienst, welker oefening hun van de Romeinen in allen deele werd vrijgelaten; en zoo hadden zij den Zaligmaker dan wel kunnen ter dood brengen, zonder den Stadhouder daar eens in te moeten. Dat zij hier nu nogtans anders deden en Hem aan Pilatus overgaven, om van hem gestraft te worden, komt ons voor (1) daarom van hen geschied te zijn, om daarmede desté meer hunne veroordeeling omtrent den Heiland opentlijk voor de wereld te regtvaardigen als durvende zoo doende Hem en Zijne zaak opentlijk stellen in handen van den Stadhouder, als die in dezen, als een onpartijdig regter moest worden gehouden, het geen dan noodzakelijk het volk, een indruk moest geven van de regtvaardigheid van des Raads proceduren tegen den Heere

JEZUS. (2) Doch wel voornamelijk oordeelen wij, dat God de Heer hier, in het verborgen, de handen in gehad en het door Zijne voorzienigheid aldus beschikt heeft, dat de Heiland, van den Joodschen Raad, aan den Stadhouder Pilatus wierd overgeleverd, hetgene noodzakelijk geschieden moest. (a) Op dat langs dien weg zijne onschuld en vlekkeloosheid luisterrijk zou aan den dag gebragt worden, gelijk ook geschied is. (b) Op dat dus niet alleen de Joden, maar ook de Heidenen de handen in Zijn lijden en dood zouden hebben, het gene volgens de Profeten geschieden moest. (c) Op dat Hij dus bepaaldelijk den dood des kruises, als zijnde geen Joodsche maar een Romeinsche straf zou kunnen sterven. Ziet! uit die inzichten heeft God het nu door Zijne voorzienigheid bestuurd, dat de Joodsche Raad den veroordeelden Zaligmaker, in handen van den Romeinschen Stadhouder Pontius Pilatus heeft overgeleverd; daar zij Hem anders, buiten den Stadhouder genoeg hadden kunnen ter dood brengen. En zoo ging de Heere Jezus dan nu, van het eene gerigt tot het andere, en van de eene vierschaar tot de andere over. Hoe het Hem daar nu ging voor de regtbank van den Romeinschen Stadhouder zal ons in het vervolg vertoond worden.

Ondertusschen voegt hier Mattheus nu, een bijzonder geval tusschen in, en stapt van den Heiland over tot den verrader Judas, om ons het rampzalig berouw en uiteinde van dien boozen mensch te vertoonen schrijvende: *toen heeft Judas* enz. De heillooze verraderij van Judas is in het vorige kapittel omstandig door den Evangelist beschreven geworden. Hier ontmoeten wij er nu het droevige gevolg van. Judas had den Heiland, niet zoo gaauw voor eenen prijs of bloedloon van dertig zilverlingen aan de Joden verraden en overgeleverd, of wanneer hij nu zag dat Hij ter dood was veroordeeld geworden, kreeg hij aanstands berouw van zijn snood en vervloekt schelmstuk; hetzij dat hij niet gedacht had dat de zaken zoo verzonden gelooopen hebben; of dat het anders was. Althans, zoo

gaauw komt hij niet te weten, dat de Joodsche raad, Jezus ter dood veroordeeld en in handen van den Romeinschen Stadhouder overgeleverd had, of aanstonds daarop, werd zijn geweten, dat tot nog toe als met een brandijzer toegeschroeid was geweest; wakker; gelijk het zoo gemeenlijk gaat, in groote schelmstukken, welker boosheid en verfoeilijkheid eerst gezien worden, na dat die bedreven zijn; zoo zag deze heillooze verrader, hier nu zijne snoode enveldaad ook eerst, wanneer Jezus nu ter dood veroordeeld was en aan Pilatus overgeleverd; en niet gelijk sommigen willen, als Hij nu reeds ter dood gebracht was. — Judas wierd dan nu gewaar, wat een gruwelijk stuk hij bedreven had, dat in snoodheid en heilloosheid geen weerga had; dat kwam hem nu, op het levendigste voor oogen en verwekte in hem, niet slechts een zeer groot doch rampzalig berouw; maar ook de allerijsselijkste en onuitsprekelijkste benaauwdheid, zoodanig, dat hem hemel en aarde te bang vielen; zijne ziel wierd hier dermate ontroerd en schrikkelijk genepen over het heillooze gruwelstuk, dat hij bedreven had, dat geen duizend dooden hem zoo zwaar konden vallen. Wat doet hij? Hij ging aanstonds, volgens Mattheus, tot de Overpriesters en Ouderlingen, en bracht hun den ontvangen bloedloon, vander tigt silvrlingeu, wederom terug zeggende: *ik heb gezondigd* enz. Dat geld, dat hij eertijds zoo gretig ontvangen en naar zich genomen had was hem nu de zwaarste en gevoeligste last van de wereld; dat strekte hem tot een levendig verwijt van zijne vervloekte goddeloosheid; en dus kon hij het dan niet aanzien, dan met de uiterste verschrikking; en daarom gaat hij er zich nu ook aanstonds van ontlasten, brengende het aan de Overpriesters en Ouderlingen, van welke hij het ontvangen had weder terug, met deze belijdenis: *ik heb gezondigd* enz. Merkwaardige woorden! wel waardig, zoo er tijd was, om ze wat nader te kunnen overwegen. De heillooze verrader doet hier, geprangd door zijn knagend en beschuldigend geweten eene openbare belijdenis, van zijne verfoeilijke

gruweldaad; voor de Overpriesters en Ouderlingen bekennende, dat hij den onschuldigen en vlekkeloozen Heiland op de snoodste wijze had verraden; en dat hij zich zelven daardoor allerschrikkelijkst had bezondigd. Een doorluchtige getuigenis waarlijk! in des Heilands voordeel; want hier wordt Zijne onschuld en onbevleetheid niet alleen door Zijnen snoodsten vijand en vervolger, opentlijk aan den dag gebracht; maar dat geschiedt hier, op eene zoo lusterrijke wijze van eenen rampzaligen booswicht; wiens beschuldigend geweten hem prangt en noodzaakt de waarheid, die hij niet verborgen kan houden te openbaren. Was er maar een aasje geweten of ware godsvrucht geweest bij deze Overpriesters en Ouderlingen, aan welken Judas deze zijne belijdenis deed; zoo moesten zij immers mede gezamenlijk, door het voorbeeld van dezen rampzaligen in de ziel zijn gegrepen geweest, en ook zelven tot inkeer gekomen zijn; maar in plaats van dat, hoort wat zij deden! zij antwoordden aan Judas, naar het verhaal van onzen Evangelist, *wat gaat ons dat aan, gij moogt toezien*. Als wilden zij zeggen: wat ligt ons daaraan gelegen, dat gij u zelven meent bezondigd te hebben; met onschuldig bloed te verraden; zoo dat zoo is, dat is voor uwe rekening; daar moogt gij voor toezien; dat raakt ons niet; een ieder moet weten wat hij doet. Welk eene onbeschrijfelijke goddeloosheid en hardnekkigheid van deze lieden Geliefden! Raakt dat hun niet? Ging dat hun niet aan, dat hun de reine onschuld van eenen persoon, dien zij daar zoo even ter dood veroordeeld hadden, nog in tijds, voor dat het vonnis wierd uitgevoerd, zoo levendig en nadrukkelijk geopenbaard wierd? Zal een regter zeggen, dat zulks hem niet raakt? Wel wat is verstoktheid en goddeloosheid mijne Vrienden! als het dit niet is? Trouwens laten wij maar in alles op Gods vinger zien, die het zoo beschikt heeft; op dat Zijn Zoon, als de Borg des uitverkoren zondaars, zou kunnen lijden en sterven naar de schriften. Judas kreeg hier dan in zijne groote benaauwdheid en angst eenen zeer slechten troost bij de Overpries-

ters en Onderlingen, daar hij eerst mede had zamengespannen tot uitvoering van zijne goddeloosheid; gelijk dat gemeenlijk zoo gaat, overmits de verraderrij hun wel aangenaam is, maar niet de verrader zelve; en daarom wat doet hij verder? Geenen troost bij God noch menschen vindende, en niet dan de ijsselijkste wroeging en benaauwdheid in zijn eigen geweten, ging deze rampzalige mensch hier nu henen; en kunnende zijn verraders geld bij de Overpriesters en de Onderlingen, die hem afgewezen hadden niet kwijt worden, wierp hij dat geld elders neder in den Tempel, waar zoo weet men niet net, en vertrok elders, naar eene eenzame plaats, en daar *verworde hij zich zelve*. Over de wijze van Judas dood is van overlang, een zeer groot verschil onder de geleerden, dat hiernit ontstaat, omdat Lukas die geheel anders verhaalt, dan Mattheus hier doet, schrijvende Hand. I: 18, uit den mond van den Apostel Petrus, dat Judas *voor overgevallen zijnde, midden opgeborsten is, en dat alle zijne ingewanden zijn uitgestort*. Dat tweederlei verhaal van Mattheus en Lukas nu, met malkanderen over een te brengen is het groote werk, dat de geleerden altijd zeer gepijnigd heeft. Doch wij willen u nu maar met weinigen onze gedachten zeggen. Wij oordeelen, dat het eenvoudigste en allerwaarschijnlijkste is, de zaken met sommige geleerde mannen dus te begrijpen: dat Judas buiten de stad Jeruzalem gaande, zich daar ergens aan een tak van eenen boom of iets diergelijks met een strop heeft gaan verworpen of verhangen; en dat hij nu dood zijnde, door de justitie, die hem daar, als een zelfmoorder hangen vond, is los gemaakt en van eene hooge rots of steilte, voor over is geworpen en nedergesmeten, zoo dat zijn lichaam door den zwaren val midden op geborsten is en er al de ingewanden, gelijkelijk zijn uitgestort. En dat kan niemand vreemd dunken, die slechts weet, dat het zelfs hier bij ons gebruikelijk is, de zelfmoorders nog na den dood te straffen en hunne lichamen, buiten op een rad te zetten of aan de galg bij de beenen op te hangen. Nu kan het

zijn, dat de Joden de gewoonte hadden de zelfmoorders van eene hooge steilte neder te werpen, zoo dat hunne lichamen op den grond te barsten of te pletteren vielen. Althans, dat diergelijk eene manier van strafoefening onder hen, al van ouds in gebruik was, kunnen wij klaarlijk afnemen uit 2 Chron. XXV: 12, daar ons verhaald wordt, dat de kinderen van Juda, onder den Koning Amazia, *tien duizend van de kinderen van Seïr gevangen namen, en die allen levendig van eene hooge en spitse steenrots wierpen, zoodat zij allen bersteden.* Ziet! op die wijze is het allerwaarschijnlijkst, dat de snoode verrader Judas aan zijn einde gekomen zal zijn; en zoo worden dan Mattheus en Lukas of Petrus zeer gemakkelijk met malkanderen overeen gebragt, dewijl zij beiden de waarheid, zoo als die gebeurd is verhalen; en dus zien wij hier dan nu, hoe deze heillooze verrader, niet alleen een zeer geweldigen en rampzaligen, maar ook tevens eenen zeer schandelijken dood heeft gehad, overeenkomstig met zijne vervloekte gruweldaad, die hij bedreven had. Door zoo eenen verschrikkelijken weg is deze ongelukkige mensch dan nu henen gegaan, naar de rampzalige éénwigheid, daar hij nu reeds lijdt de eindelooze pijnen der helle.

Ondertusschen is daarmede deze ruime stoffe (dan nu geheel verhandeld. Laten wij daaruit wederom voor ons zelve de noodige aanmerkingen maken! (1) Blinkt hier op het levendigste uit, des Heilands *bereidwillige gehoorzaamheid*, om Zijn opgelegd Borglijden te ondergaan; want, ofschoon Hij klaarlijk te gemoet zag, dat men Hem door Zijne belijdenis, dat Hij de christus en Gods Zoon was, ter dood zocht te brengen; zoo heeft Hij nogtans in het aller minste niet geschroomd, die belijdenis hier nu wederom vrijmoedig voor den Joodschen Raad staande te houden, en zoo hun de oorzaak Zijns doods zelve, gelijk als aan de hand te geven. (2) Ontdekt zich hier voor en boven alles, zijne *onschuld en heilige onnoozelheid*, of onbevleete reinheid. Aan den eenen kant, omdat Hij nergens anders om van den Joodschen Raad, ter

dood veroordeeld is dan om deze Zijne belijdenis, die Hij naar waarheid en gevergd zijnde deed, dat Hij de **CHRISTUS** en Gods Zoon was. Aan den anderen kant, wat kon er klaarder en levendiger bewijs van Zijne heilige onbevleetheid en onschuld zijn dan deze opentlijke belijdenis van den verrader Judas, die in al hare medegaande omstandigheden wel overwogen, een zoo krachtig en overtuigend bewijs van des Heeren **JEZUS** onschuld is, als er op de wereld zijn kon. (3) Moet hier ook gelet worden, op *de zwaarte van 's Heilands lijden*, die zich daarin openbaart, dat Hij niet alleen zoo geheel onschuldig ter dood veroordeeld wierd; maar dat men Hem ook, als een veroordeelde misdadiger gebonden sleepte of leidde voor den Romeinschen Stadhouder Pilatus, ten einde Hij zoo, niet slechts van de Joden alleen, maar ook te gelijk van de Heidenen zoude lijden, en dus van alle kanten, door vele vijanden zou omringd worden. (4) Vertoont zich hier ook mede klaarlijk, *het heilig gedrag* van den Heere **JEZUS**! want, laat dat zoo zeer en naanwkeurig, van nabij onderzocht worden als mogelijk is; men zal er in het minste niets berispelijks in ontmoeten. Hoe onregtvaardig de Heiland ook behandeld en onschuldig tegen alle Goddelijke en menschelijke wetten ter dood veroordeeld wierd; men ziet Hem nogtans niet het minste doen, dat strijdig is tegen de betamelijkheid van Zijn Hoogwaardigen persoon; Hij gedraagt zich in alles even zedig, bedaard en stil, en spreekt noch doet niets, dat berispelijk is; toonende zoo dat noch de vreeze des doods noch de onregtvaardige handel, die tegen Hem gehouden wierd, Hem van de bedaardheid en even gelijkheid van den staat Zijns gemoeds eenigzins kon aftrekken, en Hem tot bevreesdheid, bitterheid of toornigheid kon vervoeren. (5) Ten laatsten, geeft hier ook wederom acht, op de nette overeenstemming van al het gebeurde met de oude voorzeggingen der Heilige mannen en profeten. Dat **JEZUS** van de Joden moest worden overgeleverd, aan de Heidenen en Romeinen, ten einde alzoo van beide deze volkeren te lijden, is im-

mers een stuk, dat door de Profeten, van den Messias, den Zoon Gods duidelijk is voorgezegd geworden. Dat blijkt uit de woorden van onze inleiding Psalm XXII: 17, daar ons de Messias aldus in Zijn lijden klagende voorkomt; dat niet alleen *eene vergadering van boosdoenereu*, zijnde, zoo als wij daar gezien hebben de Joodsche Raad, *Hem omgeven had*, maar dat ook *honden*, waardoor hij de Heidenen en Romeinen verstaat, *Hem omringd hadden*. En wat het rampzalig uiteinde van den snooden verrader Judas aanbelangt, dat dit al reeds duidelijk in het profetisch woord voorgezegd is, leert ons de Apostel Petrus, Hand. I: 20, daar hij van het ongelukkig lot van dien snooden booswicht sprekende, twee bijzondere plaatsen uit de Psalmen aanhaalt, die hij op hem toepast. De eerste is uit Psalm LXIX: 25 enz., daar deze schrikkelijke vloek, over des Messias vijanden en bijzonderlijk over den verrader Judas uitgesproken wordt: *stort over hen uwe gramschap uit! en de hitte uwer toorns grijpen ze aan! hun paleis of woonstede zij verwoest! in hunne tenten zij geen inwoner! en een weinig verder. Doet misdaad, tot hunne misdaad; en laat ze niet komen tot uwe gerechtigheid*. De andere plaats is nog duidelijker en merkwaardiger, Psalm CIX: 6 enz. daar aldus, bijzonderlijk van den heilloozen Judas geprofeteerd wordt: *stelt eenen goddeloozen over hem! en de Satan sta aan zijne rechterhand! Als hij gerigt wordt, zoo ga hij schuldig uit, en zijn gebed zij tot zonde! Dat zijne dagen weinigen zijn en een ander neme zijn ambt! Dat de schuldeischer aansla, al dat hij heeft; en dat de vreemden zijnen arbeid rooven! Dat hij niemand hebbe, die milddadigheid over hem uitstrekke; en dat er niemand zij, die zijne weezen genadig zij! Dewijl hij den vloek heeft lief gehad, dat die hem overkome! Ziet al deze dingen zijn in Judas vernield geworden. Zijne dagen zijn weinige geweest, als gebleken is, door dien hij zelve, die heeft afgesneden en verkort. Een ander heeft zijn ambt genomen; namelijk, de Apostel Matthias, die in zijne plaats, tot Apos-*

tel is verkoren geworden, *De vreemden hebben zijnen arbeid of bloedloon geroofd*; want daar is de akker des pottelakkers voor gekocht, tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen, gelijk wij, als het den Heere behaagt, in de naaste reize zien zullen. *Niemand heeft ook milddadigheid over hem uitgestrekt* of medelijden met hem gehad; want dat bleek in de Overpriesters en Ouderlingen, die hem met dit onmededogende en troosteloze antwoord te rug zonden: *wat gaat ons dat aan? gij moogt toezien!* En eindelijk *de vloek is over hem gekomen*, als blijkt in zijn allerschrikkelijkt uiteinde.

Wat nu ons zelveaen aanebelangt, mijne Broeders en Zusters! ontvangt tot een besluit van ons, nog deze korte vermaningen; want de groote menigte der verhandelde zaken, heeft onzen tijd weggenomen. Wierd de Heere Jezus zoo onregtvaardig veroordeeld en aan de Heidenen overgeleverd; dat moet allen geloovigen kinderen van God leeren, Hem niet alleen uit dat inzicht, ten hoogste dierbaar te achten; maar ook om Zijnentwille alle onregtvaardige handelingen en vervolgingen, die hun mede hier op aarde somtijds van de goddeloozen aangedaan worden, allezins met eene geloovige stilheid, lijdzaamheid en vertrouwen te verdragen; en zich geheel aan den alwijzen raad, der Goddelijke voorzienigheid over te geven, wel wetende, dat de Heere hun alles ten goede en tot zaligheid zal doen medewerken. In het rampzalig berouw en uiteinde van Judas, worden zij geleerd God onophoudelijk te danken, dat Hij hun door Zijne vrije genade, tot eenen beteren staat niet alleen geroepen, maar daarin ook voor eeuwig bevestigd heeft; zoo dat zij tot zoo eene schrikkelijke rampzaligheid niet kunnen vervallen; maar in de kracht Gods, tot de eeuwige zaligheid bewaard worden. (2) Moeten zij er uit leeren, zich zelveaen door de genade Gods, altijd gewapend te houden tegen de listige omleidingen van den Satan en van hun booze vleesch, ten einde zij die standvastig mogen wederstaan, en alles verrigt hebbende staande blijven. (3) Moet dit droevig voorbeeld hun bij-

zonderlijk, altijd in gebeden houden, en in vurige smee-
kingen, dat de Heere hen toch niet wil leiden in ver-
zoeking maar bewaren van den boozen. (4) Moet het
hen ook aanzetten wanneer zij zwaarlijk gezondigd heb-
ben, niet met Judas van den Heere af te wijken; maar
zich dan bijzonderlijk naar Hem en den Heere JESUS, als
den barmhartigen Hoogepriester, te wenden, en niet af te
laten, voor dat hun, door de genade des Heiligen Gees-
tes de verzoening in Zijn bloed wederom, als van nieuws
is aangekondigd, altijd door de kracht des geloofs, zoo
veel doenlijk, de hope des eeuwigen levens vasthoudende;
zoo dat zij met Job kunnen zeggen: al doodde mij de
Heere, zoude ik niet op Hem hopen?

Hij nu, die magtig is dat allès, en nog overvloediger,
in Zijn volk te werken, geve hun dat, om de verdien-
sten van CHRISTUS wille! Amen.